

הירקני (א. ד. שטיין)

לפי הכנתו הלא יחפך לו לרועץ, כן כל תיזת היישוב לפני רבו, והוא עזנה במצב המתחיל, שהוא עדין זקוק לרב להעמידו על האמת והישר בדרכי תורה, ואין שפתותיו נאפות מר, הוא חפץ כבר שלא יהיו לו ידית לעמל, כ"א לבקש בתם את הניצנים והשעשוע, תפוחיה הוא מחקר אל אישה של תורה שלא כפי המדה המוכשרת לו, ואבד כזה את כשרו ואת התפתחותו שכלו ויושר הגיונו, שיביאנו לאחריית טובה וזמורה וגם עונג בבא עתה השינוה היא היפה בפחים המרהבת עין במראיה החיצוני, הודי החכמה והעונג הנמשך ממנה לכל הוגה בה מה מזהיר הוא נעצם, אבל לא הוזהר החיצוני הוא הוגה בה מה כ"א הטוב הפנימי, והשגת החן והאמת, שיוחך הוא נמשך למור, לכושר הטוב שהנשמה נהנית ממנו, מה שבמשל לשושנה המענגת רק החוש החיצוני, וזוהי חוכת המתחיל, השונה, המתלמד לדעת (שרק) שהוא צריך להגיע אל החור, אל העומק שבחור, ושעבורה צריך הוא להיות מוזהר הרבה משמחת לבבו ועניונו השכעיים, ולא ידמה שימצא תיכף את העונג והשעשוע בתורה, כ"א יקבל עליו את מרידתו בהתחלה, מור עובר, אמנם עובר ולא מתמיד הוא המצב הזה, וסוף סוף תבא חכמה בלב לשמחו ולעזנו, וירגיש מחקה ועדנה של תורה, אבל רק בתנאי שלא יחפץ לקרוא ל"דת ומירות, ולבקש בהם בעיקרם, גם בהתחלת לימודו, את הצד המענג והמשעשע, כאילו נעזר הדברים הקדושים שהעולם משותת עליהם רק לשמת שמה ילדותית לכל ערלי לב. רק ע"י היגיעה חיי צער⁶ שבהתחלה, יכא אח"כ לדרך האורה המזהרת וסוגה כשיושיג, ומנעמת את החיים בכל עונג, "מקושרת מור ולבונה מכל אנשים, רובלי", אמנם רק השפתיים הנה הנוטפות את המר, כלומר הצד הפנימי של האדם מצד הנפש החכמה וגשיותיה, החכמה ערכה היא לנפש. אמנם הצד החיצוני, הכלים החמריים והחושכה השכעית אחרי גשיותיהם, הם שגורמים שבהתחלה ירגשו המרידות והעול מהלימוד והשינוי, שצריך אמנם לקבלו באהבה כעבור התוצאות הטובות היוצאות מהסבל לקנות חכמה ודעת קדושים. "טוב לי כי עניתי למען אלמד חקיקה⁶.

קב. לא קשה, היא פרבה הוא פתלמירא. לכו האמור שכן היא מדת החכמה שהעונג הרוחני הנשגב לא יבא כ"א אחרי עמל גדול וקנין רב של חכמה ודעת, שע"כ הריב הגדול כבר בתורתו רק לו יאתה נטיית השמחה והשעשוע בד"ת, והתחלתו המעט.

קא. אינו והא"י נידל אמר רב, כל תלמודי חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נאפות מר תפוחיה, שנאמר שפתותיו שרשפים נאפות מור עובר, א"ת מור עובר אלא מר עובר, א"ת שרשפים אלא ששופים. כאמת האלהים עשה את האדם ישר והתכונה האמתית שבשבע הנפש האנושית היא מחאמת מאד לדרישות החכמה והדעת. א"כ השמחה וטובתה בדרישת התורה היא נאותה מאד למצב הנפש, ודאי הוא לפי זה שתמיד יהיה העסק בתורה עצמוע לנפש ושמה ללב. אמנם עליו שלא לשכח כי כבר אין אנו מוצאים את האדם ע"פ טבעו הטמור האמיתי, עונותיו ועונות אבותיו קלקלו כבר את טעמו הטבעי השטור, עד שהחשק הטוב להשכיל ולהשיב בסבע סר מעלינו, ותחזיו נקשרה בלבנו אולת וחשך של הוללות וכל חמדת עין חיצוניה, שהוא הניסך מדידת החכמה ודעת אלהים אמת. עד אשר בראשית לימודינו נמצא ע"כ ריב את הלימודים היוזר יקרים ועקיים הפכים הרבה לטבענו הגם והנמוך, אשר לא די שלא נשבע שמה ועונג מהם כ"א עוד ימרינו את רוחנו ויהיו עלינו למשא. אלא שעלנו לדעת שאדם לעמל יולד, וכי רק בהתחלה, בשרם נבא אל עומקים החכמה והדעת, תהי לנו המלחמה וההכבדה הזאת, אבל אחרי התקשרו כראוי בקדושת החורה או תבא חכמה בלבנו דעת לנפשו ינפם, כי תשוב הנפש לטבעה הטמור להתענג על ד' ותורה. ע"כ נואלו מאד אותם שרצים לעשות את כל מדידות הלמודים ג"כ לתלמידים הצעירים והמתחילים בערך של שעשועים. לא באופן כזה תבא חכמה בלב עיר מרא האדם בהולד, רק חכמה שלמדתי באן היא שעמדה ל"י. אע"פ שיפה נעים ונאות מאד מצב השמחה, מילוי הרצון והשעשוע, בדברי תורה וחכמה, אמנם חלילה להיות כהלים על העונג הזה, שהוא הצד החיצוני אל החכמה ואל דעת האמת בשעטו, לקנותו בלא עתו. זה החלק יסיר מהמתחיל את החפץ לעמל ולהתענג ולעמוד על האמת, פי לא יוכל כלל להתאים העמל הגדול הנדרש ל"דת עם חפץ השמחה והעונג בתחילתו, מתנה אלהים ואת אינה נחונה כ"א לאותם שכבר יגעו הרבה והרגילו את נפשם בנועם אור האמת, עד שכל עמל נפש בדרישת התורה והדעת הוא מוכנה להם שישו ועונג רב. ע"כ כשם שהלם הוא הכח המועיל הרבה בפעולתו כעולם, מ"מ המתכוין ליתנות ממנו שלא

(18) א"ע, א"ע (18)

עליו לקבל את העול ולהכיר שרבו כי עדיין לא בא למדה זו שתהיה לו דעת התורה ודרישתה לשעשוע כ"א ליגיעה. חוץ מה מצב הנפש שונה הוא בין החכמה הראויה למי שמכין את עצמו לרכוש לו קנינים רוחניים חדשים, למי שעוסק בהוצאת הדברים שכבר הם קגויים כידו. שהראשון צריך לעמוד נגד המון המחשבות הצודיות שאינו מניחות את לבבו להתחיד באיזו המשל שהוא צריך לפנות לכו אליו. והעמידה של כניסת המחשבות במושג אחד בכו, היא יותר מסוגלת למצב של לכז ראש מלמצב של שמחה, שכחות הנפש מתרחבים והמחשבות עלולות להתפשט לעברים שונים. אבל בשעה שהאדם צריך להשפיע מחילו הרוחני השמור כבר כידו על איש אחר, או כינוס המחשבות אינו צריך לו. כי המדה השלמה בהשפעה של חכמה היא רק כשיהיו הדברים המושפעים כבר מבוררים למדי וקנינים קנין עצמי אל הרב המשיע, עד שהמון מחשבות אחרות לא יפריעו כלל את השגתו כ"א יו המושג, והוא איש גדול דעה עלולות הן להסיק עוד לית פאר לאוחו המושג שהוא עוסק בהשפעתו, ולהציא לו ממרחק אמצעים של דברי משלים מחוכמים ורוגמאות מלאות בינה, שיועילו ביותר להטבת ההשפעה הלימודית, ע"כ השמחה יותר מכוונה בתור נטיית מחאמת לצורך ההשפעה, היא פרבה הוא בתלמודא.